

ANALIZA (I DIO)

Prof. dr. Rajner Citelman za "Avaz": Zašto propada njemačka ekonomija

Njemačka sve više liči na državu koja birokratijom, ideološkim regulacijama i rastom javnog sektora polako guši vlastitu ekonomsku snagu

Screenshot

Piše: [Danijal Hadzovic](#)
prije 10 sati 46 minuta

11

Njemačka, nekada neprikosnoveni motor evropske ekonomije, danas se suočava s ozbiljnom krizom koja sve više zabrinjava i same Nijemce. Industrijska proizvodnja pada, kompanije sele pogone van zemlje, troškovi energije eksplodiraju, a ekonomija praktično stagnira već sedam godina. Sve više ekonomista upozorava da problem više nije samo posljedica rata u Ukrajini ili globalnih poremećaja, nego duboka strukturna kriza modela koji je decenijama smatran uzorom evropskog uspjeha.

U autorskom tekstu za "Avaz" koji ćemo objaviti u tri dijela ugledni njemački historičar i ekonomista Rainer Zitelmann analizira kako su birokratija, ideološka energetska politika i pad obrazovnog sistema doveli Njemačku u situaciju da gubi konkurentnost i zaostaje za državama koje je nekada smatrala svojim učenicima.

Kako birokratija guši Njemačku

Njemačkoj je ona dosegla novu dimenziju. Ugledni njemački Ifo institut procjenjuje da Njemačka svake godine zbog pretjerane birokratije izgubi 146 milijardi eura ekonomskog učinka – što je ekvivalent oko četiri posto bruto domaćeg proizvoda. Kompanije moraju zapošljavati stotine hiljada ljudi, samo od 2022. godine njih 325.000, kako bi se uopće mogle nositi s bezbrojnim birokratskim propisima.

Godine 2010. njemačko savezno zakonodavstvo obuhvatalo je oko 25.000 stranica; danas ih ima gotovo 40.000. Svake godine dodaje se novih 1.000 stranica – a to čak ne uključuje brojne regulative Evropske unije. Ovi podaci mogu se pronaći u odličnoj knjizi ekonomiste Daniela Steltera „Absturz. So retten wir Deutschland“ („Pad: Kako spasiti Njemačku“), koja trenutno izaziva veliku raspravu u Njemačkoj.

Obećanja o smanjenju birokratije – dešava se suprotno

Decenijama svaka njemačka vlada u bezbrojnim govorima ističe koliko je važno smanjiti birokratiju. A događa se upravo suprotno. Predsjednica Evropske komisije Ursula von der Leyen obećala je „nezapamćeno“ smanjenje regulacija u EU, ali se desilo suprotno. Evropska komisija je 2025. godine pokrenula 1.456 pravnih akata – više nego bilo koje godine od 2010.

„Teško je“, piše ekonomista Stelter, „identificirati najveći teret za ekonomiju među regulacijama kao što su Zakon o lancima snabdijevanja, pravila protiv krčenja šuma, zahtjevi za transparentnost plaća, mjere protiv pranja novca, pravila o industrijskim emisijama, zakoni o zaštiti zemljišta, propisi o ambalaži, direktive o ekološkom dizajnu i mnogo toga drugog.“

Regulacija EU o taksonomiji vjerovatno će se pokazati kao najveći teret: političari odlučuju koji su krediti „dobri“, a koji „loši“. Ja to opisujem kao centralno-plansko razmišljanje. Koja je razlika između tržišne ekonomije i planske ekonomije? U tržišnoj ekonomiji milioni poduzetnika i potrošača odlučuju šta treba proizvoditi. U planskoj ekonomiji odlučuju političari.

Privatno vlasništvo se sve više iznutra prazni. Na kraju postaje prazna ljuštura, jer država određuje šta „vlasnik“ smije, mora ili ne smije raditi sa „svojom“ imovinom.

Zašto smanjenje birokratije ne napreduje?

Smanjenje birokratije zapravo ne bi bilo toliko teško, smatra Stelter:

„Ključne mjere ne zahtijevaju nove zakone; dovoljno je jednostavno ukinuti zakone donesene tokom posljednjih deset do dvadeset godina. To je mnogo brže nego pisanje i usklađivanje novih zakona.“

Pa zašto se onda to ne dešava? I zašto je birokratija posebno izražena upravo u Njemačkoj?

Većina birokratskih regulacija u Njemačkoj zapravo je ideologija pretvorena u zakon i propise. Ona se predstavlja privlačnim etiketama poput „zaštite potrošača“, „zaštite zaposlenih“, „zaštite okoliša“,

3.200 klauzula socijalne države

Čak ni uz korištenje umjetne inteligencije i značajan naučni napor, Ifo institut nije uspio 2025. godine napraviti potpunu inventuru svih socijalnih davanja i njihovih efekata. Istraživači su dokumentovali više od 500 programa socijalne pomoći, ali su morali priznati da se svrha, ciljne grupe i troškovi mnogih programa ne mogu precizno kvantificirati.

Socijalna davanja raspoređena su kroz dvanaest socijalnih zakona koji sadrže više od 3.200 klauzula i bezbroj posebnih odredbi. Sama savezna vlada kreirala je više od 300 različitih programa, od kojih se mnogi međusobno preklapaju.

Više od 17 posto svih zaposlenih u javnom sektoru u Njemačkoj danas radi upravo u oblasti socijalne sigurnosti. Samo institucije socijalnog osiguranja zapošljavaju 364.000 ljudi i generiraju administrativne troškove od 25 milijardi eura.

Nijemci imaju jednu pozitivnu i jednu negativnu osobinu. Pozitivna osobina je njihova temeljitost. Negativna osobina je sklonost radikalnom ideološkom razmišljanju.

Njemačka želi spasiti svijet od klimatske apokalipse i iskorijeniti siromaštvo širom planete. Ovo drugo pokušava postići kroz masovnu migraciju i razvojnu pomoć: nijedna zemlja na svijetu ne troši toliko na razvojnu pomoć kao Njemačka – 29,1 milijardu eura.

Kada se ideološko razmišljanje provodi posebno temeljito i „savršeno“, rezultat je gušuća poplava zakona i regulacija od koje Njemačka danas pati.

Država se nastavlja širiti

Hoće li se to promijeniti?

Smanjenje birokratije neće uspjeti dok se prvo ne uklone njeni osnovni uzroci – prije svega ljevičarska i zelena ideologija. Iako je kancelar Friedrich Merz prije izbora obećavao da je „ljeвица završena“, svakodnevno vidimo da to nije slučaj.

Država se nastavlja širiti. Više od pet miliona ljudi danas radi u njemačkom javnom sektoru, što predstavlja 11 posto ukupne radne snage. Od 2012. godine broj zaposlenih u javnom sektoru povećan je za 584.000, odnosno 14 posto.

Ako se uključe i zaposleni u institucijama socijalnog osiguranja, kao i u javno kontroliranim kompanijama i preduzećima organizovanim po privatnom pravu, poput Deutsche Bahn, slika postaje još dramatičnija: od 2012. godine dodano je još 943.000 zaposlenih, čime je ukupan broj narastao na 6,7 miliona ljudi.